

FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM (fjärde avdelningen)
den 13 juli 2005*

I mål T-260/97,

Camar Srl, Florens (Italien), företrätt av advokaterna W. Viscardini Donà, M. Paolin och S. Donà, med delgivningsadress i Luxemburg,

sökande,

mot

Europeiska unionens råd, inledningsvis företrätt av J.P. Hix och A. Tanca, därefter genom J.P. Hix och F. Ruggeri Laderchi, samtliga i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

och

* Rättegångsspråk: italienska.

Europeiska gemenskapernas kommission, inledningsvis företrädd av H. van Vliet, därefter genom C. Van der Hauwaert och L. Visaggio, samtliga i egenskap av ombud, biträdda av advokaten A. Dal Ferro, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande,

med stöd av

Republiken Frankrike, företrädd av K. Rispal-Bellanger och C. Vasak, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

intervenient,

angående en talan om värdering av den skada kommissionen förpliktats att ersätta sökanden för till följd av ogiltigförklaringen, genom mellandom av den 8 juni 2000 i de förenade målen T-79/96, T-260/97 och T-117/98, Camar och Tico mot kommissionen och rådet (REG 2000, s. II-2193), av kommissionens beslut av den 17 juli 1997 om att avslå en av sökanden med stöd av artikel 30 i rådets förordning (EEG) nr 404/93 av den 13 februari 1993 om den gemensamma organisationen av marknaden för bananer (EGT L 47, s. 1; svensk specialutgåva, område 3, volym 48, s. 129) ingiven begäran om övergångsåtgärder,

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av ordföranden H. Legal samt domarna P. Mengozzi och I. Wiszniewska-Białecka

justitiesekreterare: avdelningsdirektören J. Palacio González,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 24 februari 2005,

följande

Dom

Tillämpliga bestämmelser

- 1 Rådets förordning (EEG) nr 404/93 av den 13 februari 1993 om den gemensamma organisationen av marknaden för bananer (EGT L 47, s. 1; svensk specialutgåva, område 3, volym 48, s. 129) har ersatt de olika tidigare gällande nationella systemen med ett gemensamt system för handel med tredje land. I denna förordning, i dess vid tidpunkten för händelserna i målet tillämpliga lydelse, föreskrevs att en årlig tullkvot

skulle öppnas för import av bananer från tredje land och från Afrika, Västindien och Stillahavsområdet (nedan kallade AVS-staterna). I artikel 15 i förordningen, nu artikel 15a sedan förordningen ändrats genom rådets förordning (EG) nr 3290/94 av den 22 december 1994 om de anpassningar och övergångsåtgärder som krävs inom jordbrukssektorn för att genomföra avtalen som slöts inom ramen för de multilaterala handelsförhandlingarna i Uruguayrundan (EGT L 349, s. 105; svensk specialutgåva, område 3, volym 66, s. 52), gjordes en åtskillnad mellan så kallade traditionella AVS-bananer och så kallade icke-traditionella AVS-bananer, beroende på om de ingick i den kvantitet bananer som enligt en bilaga till förordning nr 404/93 traditionellt exporteras av AVS-staterna till gemenskapen.

- 2 I artikel 17 första stycket i förordning nr 404/93 angavs att bananer endast fick importeras till gemenskapen efter uppvisande av en importlicens.

- 3 I artikel 18.1 i förordning nr 404/93, i dess lydelse enligt förordning nr 3290/94, föreskrevs att för import av bananer från ett annat tredje land än AVS-staterna en tullkvot om 2,1 miljoner ton (nettovikt) skulle öppnas för år 1994 och om 2,2 miljoner ton (nettovikt) för därpå följande år. Inom ramarna för tullkvoten skulle en tull på 75 ecu per ton tas ut vid import av tredjelandsbananer, medan icke-traditionella AVS-bananer skulle omfattas av nolltull. Dessutom föreskrevs i artikel 18.2 att importer utöver tullkvoten, vare sig det rörde sig om icke-traditionell import från AVS-stater eller från tredje land, omfattades av en tullkvot som var beräknad på grundval av Gemensamma tulltaxan.

- 4 I artikel 19.1 i förordning nr 404/93 fördelades den öppnade tullkvoten genom att 66,5 procent tilldelades de aktörer som hade salufört bananer från tredje land och/eller icke traditionella AVS-bananer (kategori A), 30 procent de aktörer som hade salufört gemenskapsbananer och/eller traditionella AVS-bananer (kategori B) och 3,5 procent de aktörer etablerade i gemenskapen som sedan 1992 hade börjat

saluföra andra bananer än gemenskapsbananer och/eller traditionella AVS-bananer (kategori C).

5 Enligt artikel 19.2 andra stycket i förordning nr 404/93 skulle varje aktör för den andra hälften av 1993 tilldelas licenser baserade på hälften av det avyttrade årsgenomsnittet för åren 1989 till 1991.

6 Artikel 30 i förordning nr 404/93 hade följande lydelse:

”Om det efter juli 1993 krävs särskilda åtgärder för att underlätta övergången från den ordning som gällde innan denna förordning trädde i kraft till den som fastställs genom denna förordning, särskilt för att komma till rätta med svårigheter av en känslig natur, skall kommissionen i enlighet med förfarandet i artikel 27 besluta om de övergångsåtgärder som den bedömer vara nödvändiga.”

7 Genom artikel 27 i förordning nr 404/93 inrättades ett så kallat förvaltningskommittéförfarande. Enligt artikel 20 i samma förordning skulle kommissionen i enlighet med detta förfarande anta tillämpningsföreskrifter för det gemensamma systemet för handel med tredje land.

8 Tillämpningsföreskrifterna för det gemensamma systemet för handel med tredje land återfanns vid tidpunkten för händelserna i målet, i kommissionens förordning (EEG) nr 1442/93 av den 10 juni 1993 om tillämpningsföreskrifter för ordningen för import av bananer (EGT L 142, s. 6; svensk specialutgåva, område 3, volym 50, s. 6).

Av artiklarna 4 och 5 i denna förordning framgick att fördelningen av tullkvoten mellan aktörer i kategori A (66,5 procent) skulle göras på grundval av den kvantitet tredjelandbananer och icke-traditionella AVS-bananer som hade saluförts under vart och ett av de tre år som föregick det år för vilket tullkvoten öppnades. Fördelningen av tullkvoten mellan aktörer i kategori B (30 procent) gjordes å sin sida på grundval av den kvantitet gemenskapsbananer eller traditionella AVS-bananer som saluförts under en referensperiod som var bestämd på samma sätt som för kategori A.

- 9 Enligt bestämmelserna i artikel 19.2 andra stycket i förordning nr 404/93 samt artiklarna 4 och 5 i förordning nr 1442/93 skulle referensperioden årligen flyttas fram ett år. Om referensperioden för importer under år 1993 omfattade åren 1989, 1990 och 1991, skulle referensperioden för import att genomföra under åren 1997 och 1998 omfatta åren 1993, 1994 och 1995 respektive 1994, 1995 och 1996.
- 10 Vidare fick enligt artikel 13 i förordning nr 1442/93 aktörer i kategori A eller kategori B under importlicensens giltighetstid till aktörer i kategori A, B eller C överlåta sådana rättigheter från importlicenser som de i denna egenskap tilldelats.
- 11 Den genom förordningarna nr 404/93 och 1442/93 inrättade ordningen kallas nedan 1993 års ordning.
- 12 Genom rådets förordning (EG) nr 1637/98 av den 20 juli 1998 om ändring av rådets förordning (EEG) nr 404/93 om den gemensamma organisationen av marknaden för bananer (EGT L 210, s. 28), som gällde från och med den 1 januari 1999, har artikel 15 a upphävts och artiklarna 16–20 i förordning nr 404/93 ändrats.

- 13 Enligt artikel 18 i förordning nr 404/93, i dess lydelse enligt förordning nr 1637/98, öppnades utöver den tullkvot på 2,2 miljoner ton som stadfästs inom ramen för WTO (artikel 18.1) en ytterligare tullkvot för import av tredjelandsbananer och av icke traditionella AVS-bananer (artikel 18.2).

- 14 I artikel 19.1 första stycket i förordning nr 404/93, i dess lydelse enligt förordning nr 1637/98, angavs att "[f]örvaltningen av de tullkvoter som anges i artikel 18.1 och 18.2 samt av importen av traditionella AVS-bananer [skulle] ske i enlighet med en metod som grunda[de] sig på beaktande av traditionella handelsmönster (enligt metoden 'traditionella aktörer/nya aktörer')".

- 15 Enligt artikel 20 i förordning nr 404/93, i dess lydelse enligt förordning nr 1637/68, skulle kommissionen anta föreskrifter för tillämpningen av den nya importordningen, vilka enligt artikel 20 d skulle bestå i bland annat "[d]e särskilda bestämmelser som eventuellt krävs för att underlätta övergången från den importordning som tillämpas från och med den 1 juli 1993 till den [nya] ordning [en].

- 16 Med stöd av artikel 20 antog kommissionen förordning (EG) nr 2362/98 av den 28 oktober 1998 om tillämpningsföreskrifter till rådets förordning nr 404/93 rörande ordningen för import av bananer till gemenskapen, vilken från och med den 1 januari 1999 har ersatt förordning nr 1442/93.

- 17 I artikel 3 första stycket i förordning nr 2362/98 definierades traditionell aktör i följande ordalag:

”I denna förordning avses med traditionell aktör: en ekonomisk aktör som var etablerad i gemenskapen under den period som är avgörande för aktörens referenskvantitet och vid tidpunkten för sin registrering enligt artikel 5 om aktören för egen räkning under en referensperiod rent faktiskt har importerat en minsta kvantitet bananer från tredje land och/eller från AVS-staterna i avsikt att därefter saluföra dem i gemenskapen.”

- 18 I artikel 4.1 i förordning nr 2362/98 angavs att ”[v]arje traditionell aktör, som [var] registrerad i en medlemsstat enligt artikel 5, ... för varje år för samtliga de ursprungsländer som ang[avs] i bilaga I [tredje land och AVS-stater] [skulle] tilldelas en fast referenskvantitet som [skulle] fastställ[as] på grundval av de kvantiteter bananer som aktören rent faktiskt ha[de] importerat under referensperioden”. I artikel 4.2 föreskrevs att, för kvantiteter som skulle importeras under 1999 inom ramen för tullkvoterna och kvantiteten traditionella AVS-bananer, referensperioden skulle utgöras av åren 1994, 1995 och 1996.

- 19 Den ordning som inrättats på grund av de ändringar som gjorts genom förordning nr 1637/98 och förordning nr 2362/98 kallas nedan för 1999 års ordning.

- 20 I enlighet med 1999 års ordning blev användningen av de till traditionella aktörer meddelade referenskvantiteterna för år 1999 successivt bekräftad fram till den 30 juni 2001 genom kommissionens förordning (EG) nr 2268/1999 av den 27 oktober 1999 om import av bananer inom ramen för tullkvoterna och

kvantiteten traditionella AVS-bananer för det första kvartalet år 2000 (EGT L 277, s. 10), kommissionens förordning (EG) nr 250/2000 av den 1 februari 2000 om import av bananer inom ramen för tullkvoter och traditionella AVS-bananer och om fastställande av de indikativa kvantiteterna för det andra kvartalet 2000 (EGT L 26, s. 6), kommissionens förordning (EG) nr 1077/2000 av den 22 maj 2000 om fastställande av vissa riktkvantiteter och individuella begränsningar för utfärdande av importlicenser för import av bananer till gemenskapen för tredje kvartalet 2000, inom ramen för tullkvoterna och kvantiteten traditionella AVS-bananer (EGT L 121, s. 4), kommissionens förordning (EG) nr 1637/2000 av den 25 juli 2000 om fastställande för fjärde kvartalet 2000 av de kvantiteter bananer som inom ramen för tullkvoterna och kvantiteten traditionella AVS-bananer får importeras till gemenskapen (EGT L 187, s. 36), kommissionens förordning (EG) nr 2599/2000 av den 28 november 2000 om fastställande av vissa riktkvantiteter och individuella begränsningar för utfärdande av importlicenser för import av bananer till gemenskapen för första kvartalet 2001, inom ramen för tullkvoterna och kvantiteten traditionella AVS-bananer (EGT L 300, s. 8) och, slutligen, kommissionens förordning (EG) nr 395/2001 av den 27 februari 2001 om fastställande av vissa riktkvantiteter och individuella begränsningar för utfärdande av importlicenser för import av bananer till gemenskapen för andra kvartalet 2001, inom ramen för tullkvoterna och kvantiteten traditionella AVS-bananer (EGT L 58, s. 11).

- 21 Ordningen för import av bananer till gemenskapen har sedermera ändrats från och med den 1 juli 2001 till följd av rådets förordning (EG) nr 216/2001 av den 29 januari 2001 om ändring av förordning (EEG) nr 404/93 om den gemensamma organisationen av marknaden för bananer (EGT L 31, s. 2), bland annat artiklarna 16–20 däri, och av kommissionens förordning (EG) nr 896/2001 av den 7 maj 2001 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EEG) nr 404/93 när det gäller importsystemet för bananer i gemenskapen (EGT L 126, s. 6). Den ordning som inrättats på grund av de ändringar som gjorts genom förordning nr 216/2001 och förordning nr 896/2001 kallas nedan för 2001 års ordning.

Förfarande och parternas yrkanden

- 22 Genom dom av den 8 juni 2000 i de förenade målen T-79/96, T-260/97 och T-117/98, Camar och Tico mot kommissionen och rådet (REG 2000, s. II-2193, nedan kallad domen av den 8 juni 2000), som meddelats bland annat i förevarande mål, ogiltigförklarade förstainstansrätten kommissionens beslut av den 17 juli om att avslå sökandens med stöd av artikel 30 i förordning nr 404/93 ingivna begäran av den 21 januari 1997 och förpliktade den kommissionen att ersätta den skada som sökanden lidit till följd av detta beslut.
- 23 Förstainstansrätten förpliktade vidare kommissionen och rådet att ersätta 90 procent respektive 10 procent av rättegångskostnaderna i mål T-260/97 samt Republiken Frankrike att i egenskap av intervenient bära sina egna rättegångskostnader.
- 24 Enligt punkt 5 i domskälen i domen av den 8 juni 2000 skulle parterna inom tre månader efter det att domen hade meddelats underrätta förstainstansrätten om det belopp som skulle betalas enligt överenskommelse mellan parterna. Parterna skulle i avsikt av en överenskommelse inom denna frist underrätta förstainstansrätten om sina beloppsmässiga yrkanden.
- 25 I ansökan som inkom till domstolens kansli den 17 augusti 2000 överklagade kommissionen domen av den 8 juni 2000 (mål C-312/00 P).
- 26 Genom beslut av den 7 februari 2001 förklarade förstainstansrätten med stöd av artikel 77 b i förstainstansrättens rättegångsregler målet vilande till dess att domstolen meddelat dom i mål C-312/00 P.

- 27 Genom dom av den 10 december 2002 i mål C-312/00 P, kommissionen mot Camar och Tico (REG 2002, s. I-11355), ogillade domstolen överklagandet såvitt det avsåg den del av domen av den 8 juni 2000 som rörde mål T-260/97.
- 28 I skrivelse från förstainstansrättens kansli av den 9 januari 2003 underrättades parterna om att handläggningen i mål T-260/97 skulle fortsätta och att den i punkt 5 i domskälen i domen av den 8 juni 2000 angivna tidsfristen hade börjat löpa och skulle utlöpa den 10 juni 2003.
- 29 Sökanden och kommissionen inledde därför förhandlingar för att värdera skadan. Eftersom de inte kunde enas inom utsatt frist ingav de den 10 juni 2003 till förstainstansrättens kansli sina förslag till värdering av skadan.
- 30 Sökanden ingav den 18 juli 2003 yttrande över kommissionens förslag, varefter kommissionen den 5 september 2003 yttrade sig över förslaget och sökandens yttrande.
- 31 På grundval av referentens rapport beslutade förstainstansrätten (fjärde avdelningen) att inleda det muntliga förfarandet. Som en processledningsåtgärd enligt artikel 64 i rättegångsreglerna ställde förstainstansrätten skriftliga frågor till sökanden och kommissionen som efterkom denna anmodan inom utsatt tidsfrist.
- 32 Sökanden och kommissionen utvecklade var och en sin talan och svarade på förstainstansrättens frågor vid förhandlingen den 24 februari 2005.

33 Sökanden har yrkat att förstainstansrätten skall

- fastställa riktigheten av de belopp vartill sökanden värderat skadan, nämligen — exklusive ränta — 2 771 132 euro för år 1997, 2 253 060 euro för år 1998, 7 190 000 euro för år 1999, 7 190 000 euro för år 2000 och 4 399 200 euro för det första halvåret år 2001,

- förplikta kommissionen att till fullo erlægga summan av dessa belopp och av de belopp som skall betalas för förändringar i penningvärdet och dröjsmålsränta som beräknats enligt de av sökanden föreslagna kriterierna eller enligt det eventuella kriterium som förstainstansrätten finner vara lämpligare,

- förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna i anledning av denna nya fas i målets handläggning.

34 Kommissionen har yrkat att förstainstansrätten skall bestämma de belopp som skall betalas till sökanden enligt följande:

- skadeståndet skall betalas för perioden den 1 januari 1997–31 december 1998.

- Den period som skall läggas till grund för beräkningen av sökandens referenskvantitet motsvarar åren 1989 och 1990.

- Skadeståndets storlek skall beräknas på grundval av den uteblivna vinsten som utgörs av differensen mellan de inkomster sökanden skulle ha fått från handeln med bananer under perioden den 1 januari 1997–31 december 1998, om kommissionen hade beviljat sökandens begäran av den 21 januari 1997 om övergångsåtgärder och de faktiska inkomsterna från denna handel under angiven period, med tillägg av de intäkter som sökanden haft eller kunde ha haft under samma period av eventuella ersättningsverksamheter.

- Den ytterligare kvantitet bananer som sökanden hade kunnat sälja om kommissionen hade beviljat dess begäran av den 21 januari 1997 om övergångsåtgärder uppgår till 13 855,66 ton för år 1997 och 11 265,30 ton för år 1998.

- Det skadestånd som sålunda räknats fram skall uppräknas i enlighet med de officiella index som finns tillgängliga för Italien och som tillämpas för den angivna perioden. Jämte detta uppräknade belopp skall dröjsmålsränta betalas från och med dagen för domen av den 8 juni 2000 till dess betalning sker. Räntan skall bestämmas på grundval av den i Italien gällande lagstadgade räntan.

Rättsfrågan

Inledande anmärkningar

- ³⁵ Inledningsvis erinrar förstainstansrätten om att sökanden i skrivelse av den 21 januari 1997 med stöd av artikel 175 i EG-fördraget (nu artikel 232 EG) hos kommissionen hade begärt att de importlicenser beträffande bananer från tredje

land eller icke traditionella AVS-banor som för år 1997 och följande år borde tilldelas sökanden i egenskap av aktör i kategori B enligt artikel 30 i förordning nr 404/93 skulle bestämmas på grundval av den kvantitet banor som sålts under åren 1988, 1989 och 1990.

36 Som framgår av punkt 208 i domen av den 8 juni 2000 består den skada som skall ersättas i att sökanden tilldelats ett lägre antal importlicenser i förhållande till dem som den skulle ha erhållit om artikel 30 i förordning nr 404/93 hade tillämpats på ett korrekt sätt.

37 Sökandena och kommissionen är visserligen eniga i fråga om de år som skall läggas till grund för beräkningen av vilken referenskvantitet för sökanden som skall ingå i beräkningen av det antal importlicenser som den härutöver borde ha erhållit. De är dock oeniga om följande tre huvudfrågor:

— Den period beträffande vilken ersättning för skadan skall utges.

— De allmänna kriterierna för att värdera skadan.

— Kriterierna för beaktande av det försämrade penningvärdet och dröjsmålsrättan.

Frågan om vilka år som bör läggas till grund för beräkningen av referenskvantiteten

Parternas argument

- 38 Kommissionen har angett att den period som skall läggas till grund för beräkningen av sökandens referenskvantitet, alltså referensperioden, i princip borde omfatta de tre år som föregick ikraftträdandet av den gemensamma organisationen av marknader, vilken inrättats genom förordning nr 404/93, beträffande vilka det fanns uppgifter, det vill säga åren 1989–1991. Med hänsyn till inbördeskrigets utbrott i Somalia är det dock motiverat att inte beakta år 1991 såvitt avser sökanden. Kommissionen har påpekat att den återstående perioden, vilken omfattar åren 1989–1990, kan anses vara en period av normal aktivitet för sökanden, som medgett att år 1988 kännetecknades av en betydande ökning av dess importer jämfört med genomsnittet av dess import. Den period som bör användas som referensperiod omfattar alltså åren 1989 och 1990.
- 39 Sökanden har gått med på att för värderingen av skadan använda den av kommissionen angivna referensperioden i stället för den treårsperiod från 1988 till 1990 som avses i dess begäran enligt artikel 30 i förordning nr 40/93.

Förstainstansrättens bedömning

- 40 Förstainstansrätten har i sin dom av den 8 juni 2000 konstaterat att kommissionens underlåtelse att vidta övergångsåtgärder för att bemöta sökandens svårigheter var rättsstridig, men har inte angett att kommissionen bland annat var skyldig att såvitt avser sökanden använda just perioden mellan 1988 och 1990 som referensperiod vid

beräkningen av det antal importlicenser som skulle tilldelas sökanden i egenskap av aktör i kategori B.

- 41 Med hänsyn till att det av de relevanta bestämmelserna inte framgår att referensperioden för ett svårt fall som det förevarande med nödvändighet måste revideras i förhållande till en treårsperiod och då sökanden godtagit att år 1988 skall uteslutas, kan parternas sätt att gripa sig an problemet godkännas. Den period i förhållande till vilken sökandens referenskvantitet skall beräknas för att värdera skadan omfattar således åren 1989 och 1990.

Frågan om den period beträffande vilken skadan skall ersättas

Parternas argument

- 42 Sökanden anser att den period som berörs av den skada som orsakats av att dess begäran om övergångsåtgärder avslagits är perioden den 1 januari 1997–30 juni 2001.
- 43 Sökanden har gjort gällande att, trots att åtskillnaden mellan importlicenser för kategorierna A och B avskaffades, erhållandet av importlicenser för tredjelandsbananer under 1999 års ordning liksom under föregående system bland annat var beroende av den kvantitet traditionella AVS-bananer som importerats under referensperioden. Sökanden har påpekat att traditionella AVS-bananer beaktades tillsammans med bananer av olika ursprung vid fastställandet av den fasta referenskvantiteten enligt förordning nr 2362/98. Denna beräknades alltid på grundval av den referensperiod som omfattade åren 1994–1996.

- 44 Den omständigheten att sökanden i sin till kommissionen ingivna begäran av den 21 januari 1997 hänvisade till importlicenser i kategori B hindrar inte att det kan anses föreligga en skada som skall ersättas av kommissionen också för perioden efter den 31 december 1998. Sökanden har nämligen uppgett att även om den i denna begäran hade nämnt importlicenserna i kategori B var detta endast för att karakterisera de importlicenser som tilldelades på grundval av en referenskvantitet som utgjordes av import av traditionella AVS-bananer. Genom sin talan i det mål som gav upphov till domen av den 8 juni 2000 avsåg sökanden att få till stånd en anpassning av sina referenskvantiteter, något som förstainstansrätten också påpekat i punkt 194 tredje till femte meningarna i nämnda dom.
- 45 Skadan skall sålunda enligt sökanden ersättas för samtliga de år under vilka sökanden, med stöd av gemenskapslagstiftningen, i egenskap av traditionell aktör som handlar med AVS-bananer, hade kunnat göra gällande sina fasta referenskvantiteter, det vill säga till den 1 juli 2001, vilket var den dag då 2001 års ordning trädde i kraft. Genom denna ordning har nya kriterier införts för beräkning av de referenskvantiteter som används vid tilldelningen av importlicenser beträffande tredjelandsbananer eller icke traditionella AVS-bananer, med den följd att denna beräkning för en aktör som sökanden framdeles borde göras på grundval av endast de import av bananer som han genomfört under referensperioden i egenskap av aktör i kategori A.
- 46 Sökanden har för övrigt uppgett att de import av bananer skall beaktas vid värderingen av skadan såvitt gäller åren 1999 och 2000 samt första halvåret 2001 som sökanden hade kunnat genomföra under åren 1994–1996, om kommissionen hade vidtagit nödvändiga åtgärder för att göra det möjligt för sökanden att ersätta de somaliska bananerna, vilka inte längre fanns till hands vid den tidpunkten.
- 47 Kommissionen anser att den period för vilken sökanden har rätt att få ersättning för skadan skall begränsas till perioden den 1 januari 1997–31 december 1998.

- 48 Kommissionen har erinrat om att den skada som skall ersättas är den skada som orsakats av dess vägran att till sökanden i enlighet med artikel 30 i förordning nr 404/93 bevilja ett större antal importlicenser av kategori B, beräknat på sökandens import av bananer före inbördeskriget i Somalia.
- 49 Kommissionen har emellertid påpekat att en betydande reform i den ordning för handel som föreskrivs inom ramen för den gemensamma organisationen av marknaden för bananer trädde i kraft den 1 januari 1999 och att den inneburit bland annat att fördelningen av importörer i kategorierna A, B och C avskaffats och att en gemensam förvaltning av tullkvoterna och de traditionella AVS-bananerna införts. Kommissionen har uppgett att sökanden under 1999 års ordning aldrig begärde några särskilda förmåner, medan de åtgärder som begärdes under föregående ordning och vilka utlöpte den 31 december 1998 inte hade kunnat ha några effekter under den nya ordningen.
- 50 Kommissionen har anmärkt att den rättsliga grunden för de av sökanden begärda åtgärderna också har ändrats. Om sökanden ansåg att den befann sig i en särskilt ogynnsam situation skulle de nämligen på nytt ha begärt att kommissionen skulle vidta lämpliga åtgärder, denna gång med stöd av den nya artikel 20 d i förordning nr 404/93, i ändrad lydelse enligt förordning nr 1637/98.

Förstainstansrättens bedömning

- 51 Förstainstansrätten konstaterar att kommissionen medgett att den varit skyldig att ersätta den skada som sökanden lidit år 1997 och 1998 på grund av kommissionens avslag på sökandens begäran av den 21 januari 1997. Däremot har kommissionen ifrågasatt sökandens anspråk på att den skada som sökanden påstår sig ha lidit för den tid under vilken 1999 års ordning varit i kraft, det vill säga perioden den 1 januari 1999–30 juni 2001, skall tillskrivas detta beslut om avslag.

- 52 Sökandens anspråk härvidlag kan inte godtas.
- 53 Det är riktigt att sökandens begäran av den 21 januari 1997 kan tolkas så, att den i huvudsak hade till syfte att bestämma den referenskvantitet som lades till grund för tilldelningen till sökanden, i egenskap av aktör i kategori B, av importlicenser beträffande tredjelandsbananer eller icke traditionella AVS-bananer, med beaktande av den kvantitet traditionella AVS-bananer som sålts under en annan referensperiod än den som följer av tillämpliga bestämmelser.
- 54 Av nämnda begäran framgår bland annat att bytet av referensperiod som omfattade åren 1993–1995, och som under 1993 års ordning användes vid tilldelningen av importlicenser år 1997, var berättigad för tilldelningen till sökanden av importlicenser beträffande tredjelandsbananer eller icke traditionella AVS-bananer med hänsyn till den onormalt låga nivå av import av traditionella AVS-bananer som sökanden genomfört under samma period på grund av den kombinerade effekten av inbördeskriget i Somalia och inrättandet av den gemensamma organisationen av marknader.
- 55 Sökanden begärde att åren 1988–1990 skulle användas som referensperiod ”till dess att dess fasta referenskvantitet återupprättats”, vilket såvitt avser den aktuella begäran innebär till dess att referensperioden på grund av den årliga framflyttning som avses i de gällande bestämmelserna (se punkterna 8 och 9 ovan) endast omfattar sådana år som inte kännetecknas av de svårigheter med försörjning med traditionella AVS-bananer som gett upphov till sökandens begäran.
- 56 De åtgärder som kommissionen borde ha vidtagit för att bevilja nämnda begäran skulle alltså ha gjort det möjligt att också för år 1998 beakta den kvantitet traditionella AVS-bananer som sålts av sökanden under den av sökanden föreslagna

perioden vid beräkningen av det antal importlicenser i kategori B som skulle tilldelas sökanden. För det året fortsatte den enligt förordning nr 1442/93 relevanta referensperioden (1994–1996) att — som förstainstansrätten uttryckligen funnit i punkt 148 in fine i domen av den 8 juni 2000 — omfatta år under vilka sökanden hade haft de nämnda försörjningssvårigheterna.

- 57 Om 1993 års ordning hade fortsatt att gälla till år 1999 skulle de åtgärder som kommissionen borde ha vidtagit för att bevilja sökandens begäran ha gjort det möjligt att också för år 1999 byta referensperiod, eftersom den referensperiod som följer av förordningarna nr 404/93 och nr 1442/93 framflyttad med ett år (1995–1997) fortfarande skulle omfatta sådana år (1995 och 1996) som drabbats av svårigheterna i fråga.
- 58 1993 års ordning har emellertid ändrats från och med den 1 januari 1999. Det kan dock konstateras att denna reform var ägnad att medföra att effekterna av de åtgärder som kommissionen borde ha vidtagit för att bevilja sökandens begäran av den 21 januari 1997 upphörde den 31 december 1998.
- 59 Tvärtemot vad kommissionen påstått kan emellertid en sådan slutsats inte grundas på det formella skälet att en ny rättslig grund för att vidta övergångsåtgärder infördes genom artikel 20 d i förordning nr 404/93, i ändrad lydelse enligt förordning nr 1637/98.
- 60 Sökandens situation faller nämligen inte under ovannämnda artikel 20 d med hänsyn till att de orimligt tunga effekter som sökanden åberopat, nämligen dess försörjningssvårigheter avseende bananer under perioden 1994–1996, inte har att göra med övergången från 1993 års ordning till 1999 års ordning. Samtidigt som de var nära förbundna med det inbördeskrig som bröt ut i Somalia i slutet av år 1990 utgjorde de tvärtom en direkt konsekvens av att den gemensamma organisationen

av marknader inrättats, eftersom 1993 års ordning för sökanden faktiskt medförde en betydande objektiv minskning av den enligt den tidigare italienska ordningen gällande möjligheten att ersätta den bristande tillgången på somaliska bananer, genom bland annat andra traditionella AVS-bananer (domen av den 8 juni 2000, punkterna 140–143). Dessa svårigheter, vilka var en följd av övergången från 1993 års ordning, omfattades också under 1999 års ordning av artikel 30 i förordning nr 404/93, vilken inte vare sig upphävts eller ändrats genom förordning nr 1637/98.

61 Skälen mot att de åtgärder kommissionen borde ha vidtagit för att bevilja begäran av den 21 januari 1997 skulle kvarstå även efter den 31 december 1998 är materiella och avser de kännetecken som, mot bakgrund av föremålet för förevarande talan, i grunden skiljer 1999 års ordning från 1993 års ordning.

62 I enlighet med skäl 5 i förordning nr 2362/98 var "en gemensam förvaltning av tullkvoterna och de traditionella AVS-bananerna" lämplig för att främja en utveckling av den internationella handeln samt bidra till en mer friktionsfri handel och till att undvika oberättigad differentiering. Enligt nämnda skäl borde traditionella aktörer och nya aktörer således "[d]efinieras genom ett enda kriterium oavsett från vilket tredje land eller från vilken AVS-stat de importera[de]", medan de traditionella aktörernas rättigheter borde "fastställas på grundval av den effektiva importen, oavsett ursprung eller varifrån leveransen kommer" och de borde "innebära en rätt att importera oavsett produkternas ursprung", varvid detta tillvägagångssätt borde "tillämpas vid periodisk förvaltning av import utan differentiering på grund av importens ursprung".

63 Genom 1999 års ordning har följaktligen den i artikel 19 i förordning nr 404/93 för tilldelningen av tullkvoter gjorda åtskillnaden mellan aktörer och (importlicenser) i kategori A, B och C upphävts. I 1999 års ordning gjordes en åtskillnad endast mellan så kallade traditionella aktörer (se ovan punkt 17) och nya aktörer.

- 64 Även om referenskvantiteterna under 1993 års ordning för aktörer i kategori A beräknades på grundval av den kvantitet tredjelandsbananer och icke traditionella AVS-bananer som sålts under en referensperiod, och för aktörer i kategori B beräknades på grundval av den kvantitet gemenskapsbananer eller traditionella AVS-bananer som sålts under samma referensperiod (se ovan punkt 8), beräknades under 1999 års ordning en fast referenskvantitet enligt artikel 4 i förordning nr 2362/98 (se ovan punkt 18) med beaktande av sådana importter till gemenskapen av olika ursprung, nämligen traditionella och icke traditionella AVS-bananer samt tredjelandsbananer (bilaga I i förordning nr 2362/98), som berörd aktör utfört under en referensperiod.
- 65 Det är riktigt att importter av traditionella AVS-bananer som genomförts under referensperioden, trots upphävandet av kategorier av aktörer och importlicenser A, B och C och införandet av en fast referenskvantitet, också under 1999 års ordning fortsatte att påverka det antal importlicenser som kunde tilldelas sökanden för import av tredjelandsbananer och icke traditionella AVS-bananer. Det är likaså riktigt att referensperioden var fast under hela giltighetstiden för 1999 års ordning, under åren 1994–1996 (se ovan punkterna 18 och 20), nämligen samma treårsperiod som utgjorde referensperioden under år 1998, det sista året i 1993 års ordning, och som på grund av försörjningssvårigheterna med anledning av det somaliska inbördeskriget och inrättande av den gemensamma organisationen av marknader inte var representativ för sökandens normala verksamhetsnivå inom området för traditionella AVS-bananer.
- 66 Även om man antar att det inte hade varit helt oförenligt med funktionssättet för 1999 års ordning att vid bestämningen av sökandens fasta referenskvantitet under 1999 års ordning använda sig av åren 1989 och 1990 i stället för perioden 1994–1996 endast avseende den beståndsdel av kvantiteten som består av importter av traditionella AVS-bananer, skulle detta inte ha kunnat följa av de åtgärder som kommissionen borde ha vidtagit under 1993 års ordning för att bevilja sökandens begäran av den 21 januari 1997.

- 67 Det kan nämligen konstateras att den import av traditionella AVS-bananer som en aktör genomfört under referensperioden under 1993 års ordning gav denne rätt att ta del av tilldelningen av en väl avgränsad del (30 procent) av tullkvoten. Det var i detta sammanhang som det i sökandens begäran av den 21 januari 1997 yrkade bytet av referensperiod kunde utföras.
- 68 I motsats till vad som var fallet under 1993 års ordning användes under 1999 års ordning referenskvantiteterna avseende traditionella AVS-bananer följaktligen inte längre, för att beräkna det antal importlicenser för tredjelandsbananer eller icke traditionella AVS-bananer som skulle tilldelas inom ramen för den 30-procentiga reserv som tilldelats aktörer i kategori B. Den bidrog dock till att utgöra den fasta referenskvantitet som mer allmänt användes för att beräkna det antal importlicenser som skulle tilldelas aktörer för import av olika ursprung inom ramen för en gemensam förvaltning av tullkvoterna och traditionella AVS-bananer. I enlighet med skäl 5 i förordning nr 2362/98 bör de traditionella aktörernas rättigheter inte bara "fastställas på grundval av den effektiva importen, oavsett ursprung eller varifrån leveransen kommer", de bör också "innebära en rätt att importera oavsett produkternas ursprung".
- 69 Under 1999 års ordning påverkade den kvantitet traditionella AVS-bananer som importerades under referensperioden följaktligen inte bara aktörernas delaktighet vid tilldelningen av en väl avgränsad del av tulltaxan, vilket var fallet under 1993 års ordning, utan också tilldelningen av samtliga tullkvoter och dessutom tilldelningen av importlicenser avseende traditionella AVS-bananer (artiklarna 3, 4 och 6 i förordning nr 2362/98, medan importen av traditionella AVS-bananer under 1993 års ordning inte var avhängig av innehavet av en referenskvantitet (artiklarna 14–16 i förordning nr 1442/93).
- 70 Dessa grundläggande ändringar i villkoren för att få tillträde till tredjelandsbananer eller icke traditionella AVS-bananer, och särskilt till traditionella AVS-bananer, visar

ett uppenbart bristande sammanhang mellan 1993 års ordning och 1999 års ordning mot bakgrund av föremålet för sökandens begäran av den 21 januari 1997. Sökandens ståndpunkt att, även om importlicenser i kategori B inte längre fanns under 1999 års ordning, mekanismen för tilldelning av importlicenser avseende tredjelandsbananer eller icke traditionella bananer fortsatte att existera och i huvudsak var densamma som den som gällde under 1993 års ordning, är således felaktig.

- 71 De åtgärder som kommissionen borde ha vidtagit för att bevilja sökandens begäran av den 21 januari 1997 kunde således inte ha några verkningar efter den 31 december 1998. Ett under 1999 års ordning vidtaget byte av referensperiod endast för den beståndsdel av den fasta referenskvantiteten som utgjordes av importer av traditionella AVS-bananer skulle ha en annan och mycket större räckvidd än de av sökanden begärda åtgärderna. Om man antog att ett sådant byte var tillåtet inom ramen för 1999 års ordning skulle det endast ha kunnat vara föremål för ett nytt beslut från kommissionen som det ankom på sökanden att yrka i en ny begäran att ge in mot bakgrund av sagda ordnings specifika bestämmelser.
- 72 Härav följer att den skada som kommissionen är skyldig att ersätta i förevarande fall är den som följer av att sökanden endast för åren 1997 och 1998 tilldelats ett antal importlicenser avseende import av tredjelandsbananer och icke traditionella AVS-bananer som var lägre i förhållande till det antal som sökanden skulle ha fått för samma år om kommissionen hade beviljat sökandens begäran av den 21 januari 1997 genom att enligt artikel 30 i förordning nr 404/93 tillåta att åren 1989 och 1990 används som referensperiod.
- 73 En sådan slutsats är i än högre grad nödvändig om man betänker att möjligheten för enskilda att i samband med en mot gemenskapen väckt talan om utomobligatoriskt skadestånd göra gällande en framtida skada, enligt rättspraxis, endast rör en omedelbart förestående skada som kan förutses med tillräcklig säkerhet på grundval

av den faktiska och rättsliga situationen (domstolens dom av den 2 juni 1976 i de förenade målen 56/74–60/74, Kampffmeyer m.fl. mot kommissionen och rådet, REG 1976, s. 711, punkterna 6–8; svensk specialutgåva, volym 3, s. 103).

- 74 Under dessa förhållanden kunde sökandens yrkande om skadestånd i förevarande mål inte ha ett annat ändamål än en ersättning av den skada som till följd av kommissionens beslut av den 17 juli 1997 kunde uppstå på grundval av den ordning som gällde vid den tidpunkt då sökanden ingav sin begäran, nämligen 1993 års ordning. Den påstådda skada för vilken sökanden begär att få ersättning för perioden den 1 januari 1999–30 juni 2001 följer emellertid under alla omständigheter inte av dessa bestämmelser utan av helt andra bestämmelser som antagits efter det att talan väcktes och vars särdrag inte på något sätt kunde ha förutsetts när talan väcktes.

Frågan om de allmänna kriterier som skall beaktas vid värderingen av skadan

Parternas argument

- 75 Sökanden anser att förstainstansrätten särskilt i punkterna 194, 195 och 211 i sin dom av den 8 juni 2000 redan klart har angett vilket kriterium som skall användas för att beräkna de belopp som skall erläggas som ersättning för skadan, bland annat genom att hänvisa till det av sökanden själv föreslagna kriteriet, nämligen byteskursen för de icke tilldelade importlicenserna, vilken uppskattats till 200 euro per ton i en av tjänstemän vid kommissionen gjord förklaring i arbetsgruppen "bananer" av den 9 och 10 februari 1998 i rådets specialkommitté "jordbruk". Enligt sökanden skall skadan följaktligen beräknas genom att multiplicera 200 euro med det antal ton som motsvaras av de importlicenser sökanden tilldelats i förhållande

till de ton sökanden skulle ha tilldelats om den referensperiod som använts hade varit perioden före inbördeskriget i stället för åren 1993–1995 för importörer att genomföra under år 1997 och åren 1994–1996 för importörer att genomföra under de därpå följande åren.

- 76 Sökanden har uppgett att förstainstansrätten inte kan förplikta en part att utge ersättning för en skada om det inte rör sig om en verklig skada och om den vid tidpunkten för domen inte redan i princip och i sin omfattning är säker (se förstainstansrättens dom av den 2 juli 2003 i mål T-99/98, Hameico Stuttgart m.fl. mot rådet och kommissionen, REG 2003, s. II-2195, punkt 67, och där angiven rättspraxis), på så sätt att denna skada åtminstone med säkerhet kan värderas utifrån redan fastställda kriterier. Kommissionen, som påstått att förstainstansrätten i sin dom av den 8 juni 2000 inte har fastställt kriterierna, vill emellertid med orätt låta påskina att skadan inte bara är obestämd men fortfarande osäker.
- 77 Sökanden har påpekat att förstainstansrätten i sin dom av den 8 juni 2000 visserligen inte uttryckligen prövat om det av sökanden föreslagna kriteriet avseende byteskursen är grundat. Den har dock inte heller funnit att detta kriterium var ogrundat eller olämpligt för att värdera skadan. Om detta hade varit fallet skulle förstainstansrätten låtit bli att i punkt 195 i nämnda dom uttala att ett sådant kriterium gör det möjligt att "på ett tillräckligt säkert sätt" förutse skadans omfattning och att i punkt 211 uppmana parterna att "försöka uppnå en överenskommelse om ersättningsbeloppet för hela den ersättningsbara skadan".
- 78 Sökanden har vidare gjort gällande att kommissionen i sin duplik inom ramen för huvudrättegången hade kunnat bestrida riktigheten av det av sökanden föreslagna kriteriet men att den inte gjorde det. Kommissionen kan följaktligen inte längre bestrida riktigheten av detta kriterium.

- 79 Under alla omständigheter har sökanden gjort gällande att byteskursen avseende importlicenser är en välgrundad och tillförlitlig uppgift för att beloppsbestämma skadan i fråga. Sökanden har nämligen erinrat om att den omständigheten att det sedan början av 1993 års ordning enligt gemenskapsbestämmelserna uttryckligen är möjligt att överlåta importlicenserna avseende bananer (artikel 20 i förordning nr 1442/93) och att importlicenserna i kategori B just var de som var föremål för bytenshandel, eftersom en överlåtelse av sådana enligt artikel 13.3 i förordning nr 1442/93 inte medförde någon minskning av referenskvantiteten för innehavaren och gjorde det möjligt att komplettera de små vinstmarginaler som var tillåtna i handeln med AVS-bananer. I detta hänseende har sökanden hänvisat till punkt 86 i domstolens dom av den 5 oktober 1994 i mål C-280/93, Tyskland mot rådet, REG 1994, s. I-4973). Överlåtelsepriset för importlicenser utgör alltså en säker inkomst och närmare bestämt en minimivinst.
- 80 Till stöd för att kriteriet med byteskursen avseende importlicenser är välgrundat har sökanden erinrat om att domstolen i sin dom av den 27 januari 2000 i de förenade målen C-104/89 och C-37/90, Mulder m.fl. mot rådet och kommissionen (REG 2000, s. I-203, punkt 79), har uttalat att statistiska och handelsmässiga uppgifter kan beaktas för att värdera skadan.
- 81 Kommissionen har gjort gällande att det av domen av den 8 juni 2000 inte framgår vilka kriterier som skall användas för att bestämma ersättningen till sökanden. Det av sökanden föreslagna kriteriet har nämligen endast beaktats av förstainstansrätten för att avgöra huruvida begäran om skadestånd kunde upptas till sakprövning, utan att fördenskull bedömas vara lämpligt. Det har för övrigt inte förekommit någon motstridande diskussion beträffande det välgrundade i ett sådant kriterium.
- 82 Kommissionen har inte medgett att ersättningen kan beräknas på grundval av ett hypotetiskt bytesvärde för importlicenserna, genom att man helt bortser från om varorna i fråga importeras eller ej. En sådan omständighet har nämligen inget samband med den händelse som orsakat skadan och med dess faktiska konsekvenser

för sökandens situation (domstolens dom av den 14 juli 1967 i de förenade målen 5/66, 7/66 och 13/66–24/66, Kampffmeyer m.fl. mot kommissionen, REG 1967, s. 317).

- 83 Kommissionen har betonat att en överlåtelse av importlicenser från en aktör till en annan endast sällan går att kontrollera i praktiken. Kommissionen har dessutom erinrat om att en överlåtelse av importlicenser i princip redan under 1993 års ordning enligt artikel 13 i förordning nr 1442/93 innebar att överlåtna kvantiteter skulle dras av från överlåtarens referenskvantitet. Enligt kommissionen undgick visserligen aktörer i kategori B, som sökanden, denna begränsning, men deras möjlighet att erhålla importlicenser avseende tredjelandsbananer och icke traditionella AVS-bananer var avhängig av om de faktiskt sålde gemenskapsbananer och traditionella AVS-bananer under referensperioden.
- 84 Vad beträffar det påstådda bytesvärde om 200 euro per ton för importlicenserna, som sökanden anvisat på grundval av en av tjänstemän vid kommissionen gjord förklaring i arbetsgruppen "bananer" av den 9 och den 10 februari 1998 i rådets specialkommitté "jordbruk", har kommissionen påpekat att det inte utgör någon betydelsefull omständighet för att värdera skadan. Den kan nämligen inte användas för hela den granskade perioden eftersom det endast är fråga om en anvisning rörande en bestämd tidpunkt, som är begränsad till importlicenser i kategori B, och eftersom priset på importlicenser varierade i förhållande till priset på bananer. En sådan anvisning kommer för övrigt inte heller från en officiell statistisk eller handelsmässig sammanställning eftersom det inte fanns någon verklig marknad för importlicenser.
- 85 Kommissionen har däremot föreslagit att fast rättspraxis skall läggas till grund för värderingen av den aktuella skadan. Enligt denna är syftet med ersättningen att så långt det är möjligt sätta den skadelidande i den situation han skulle ha befunnit sig om han inte hade lidit denna skada (domstolens dom av den 3 februari 1994 i mål C-308/87, Grifoni mot Euratom, REG 1994, s. I-341, punkt 40). Hänsyn måste således såvitt möjligt tas till den skadelidandes verkliga situation, särskilt om ersättningen har samband med bedrivandet av en ekonomisk verksamhet som till

sin natur kan innefatta såväl vinster som förluster (domstolens dom av den 19 maj 1992 i de förenade målen C-104/89 och C-37/90, Mulder m.fl. mot rådet och kommissionen, REG 1992, s. I-3061, punkterna 32–34, svensk specialutgåva, volym 12, s. I-55, och förstainstansrättens dom av den 11 juli 1997 i mål T-267/94, Oleifici Italiani mot kommissionen, REG 1997, s. II-1239, punkterna 73 och följande punkter).

- 86 Kommissionen har, med hänvisning till domen av den 19 maj 1992 i de ovannämnda målen Mulder m.fl. mot rådet och kommissionen (punkt 26) och dom, av den 27 januari 2000 i de ovannämnda målen Mulder m.fl. mot rådet och kommissionen, föreslagit att hänsyn i förevarande fall skall tas till den vinstförlust som utgörs av skillnaden mellan de intäkter som sökanden skulle ha fått av handeln med bananer under den relevanta perioden (som omfattar åren 1997 och 1998) om kommissionen hade beviljat begäran om övergångsåtgärder av den 21 januari 1997, och de faktiska intäkterna från denna handel under samma period med tillägg för de intäkter som sökanden har haft eller kunde ha haft under samma period av eventuella ersättningsaktiviteter. För att värdera de tilläggintäkter som sökanden kunde ha haft under sagda period om dess begäran hade beviljats anser kommissionen att det är rimligt att beakta de vinstmarginaler som sökanden faktiskt haft från import av bananer under denna period. Kommissionen har också påpekat att, om förstainstansrätten tog hänsyn till detta kriterium, det skulle ankomma på sökanden att förebringa den bevisning som var nödvändig för att exakt avgöra dess vinstmarginal.

Förstainstansrättens bedömning

- Frågan huruvida kriteriet avseende bytesvärdet av importlicenser har fastställts genom domen av den 8 juni 2000
- 87 Först och främst undersöker förstainstansrätten huruvida det av sökanden angivna kriteriet i domen av den 8 juni 2000 ansågs vara lämpligt för att värdera skadan i fråga.

- 88 I detta hänseende kan det konstateras att förstainstansrättens överväganden rörande importlicensernas bytesvärde såsom kriterium för värderingen av skadan, såsom kommissionen påpekat, ingår i prövningen av huruvida skadeståndstalan kan tas upp till sakprövning (punkterna 194 och 195 i domen av den 8 juni 2000).
- 89 Av punkterna 194 och 195 framgår det dock tydligt att förstainstansrättens uttalande, att sökanden angett de omständigheter som gör det möjligt att på ett tillräckligt säkert sätt förutse den åberopade skadans omfattning, endast innebär att sökanden tillhandahållit förstainstansrätten fakta med hjälp av vilka förstainstansrätten kunnat finna att den påstådda skadans omfattning var möjlig att fastställa och, följaktligen, att skadeståndstalan skulle tas upp till sakprövning.
- 90 I sin prövning av huruvida skadeståndstalan var välgrundad uttalade sig förstainstansrätten inte i fråga om omfattningen av den skada som skulle ersättas, utan konstaterade endast i punkt 211 i domen av den 8 juni 2000 att "parterna [skulle uppmannas] att inom en frist om sex månader försöka uppnå en överenskommelse om ersättningsbeloppet för hela den ersättningsbara skadan". Detta innebär att parterna under sina förhandlingar skulle ta hänsyn till att kommissionen var ansvarig för de skadliga konsekvenserna av dess rättsstridiga beteende, såsom detta fastställts i domen, och att kommissionen hade att ersätta hela skadan, och endast den, såvitt det fanns ett orsakssamband mellan den och beteendet i fråga. Av den ovan citerade punkten i domen av den 8 juni 2000 kan det däremot inte — tvärtemot vad sökanden gör gällande — anses framgå en hänvisning till förstainstansrättens överväganden rörande frågan huruvida talan kunde tas upp till sakprövning och särskilt inte rörande importlicensernas bytesvärde såsom kriterium för värderingen av skadans omfattning.
- 91 Sökanden har felaktigt åberopat domen i det ovannämnda målet Hameico Stuttgart m.fl. mot rådet och kommissionen till stöd för sin ståndpunkt. I punkt 67 i den domen erinrade förstainstansrätten nämligen endast om att gemenskapens skadeståndsansvar endast inträder när sökanden har lidit en "faktisk och säker skada". Det är fråga om en sådan förutsättning för att gemenskapens utomobligatoriska skadeståndsansvar skall inträda som gemenskapsdomstolarna i ett bestämt fall kan

anse uppfyllt, utan att dessförinnan nödvändigtvis ha gjort en prövning i sak av den påstådda skadans omfattning, i den mån det framgår av de konkreta omständigheterna i det aktuella fallet att det inte råder något tvivel om att skadan existerar. I punkterna 207 och 208 i domen av den 8 juni 2000 har förstainstansrätten emellertid konstaterat i huvudsak att den omständigheten att kommissionen åsidosatt artikel 30 i förordning nr 404/93 faktiskt hade fått skadliga konsekvenser för sökanden. Dessa konsekvenser hade förstainstansrätten ansett vara det faktum att sökanden tilldelats ett mindre antal importlicenser i förhållande till vad den skulle ha fått om artikeln i fråga hade tillämpats på ett riktigt sätt. Den omständigheten att en sådan skada vid den tidpunkt då talan väcktes ännu inte kunde beloppsbestämmas innebar inte att skadan var osäker.

- 92 Det ankommer därför på förstainstansrätten att sedan parternas förhandlingar misslyckats uttala sig om de kriterier som skall tillämpas för att värdera den skada som sökanden lidit och bestämma skadeståndets storlek.

— Frågan huruvida kommissionen har förlorat sin rätt att ifrågasätta importlicensernas bytesvärde såsom kriterium

- 93 Förstainstansrätten underkänner sökandens påstående eftersom kommissionen — som i sin duplik vilken ingavs under den fas i förevarande förfarande som lett till domen av den 8 juni 2000 inte ifrågasatte det välgrundade i att, som sökanden föreslagit i sin replik, såsom kriterium använda importlicensernas bytesvärde — därefter hade förlorat sin rätt att göra det i denna nya fas i förfarandet.

- 94 Härvidlag räcker det att erinra om att sökanden i sin ansökan inte angav vilka kriterier som borde användas för att värdera den påstådda skadan. Sökanden hade endast angett att det vid den tidpunkten inte var möjligt att bestämma omfattningen av skadan, vilken alltså hade sin verkan, och följaktligen hemställt om att

förstainstansrätten inledningsvis skulle uttala sig om frågan huruvida en skada hade uppkommit och avvakta med sin värdering, till dess att parterna nått en utomrättslig överenskommelse eller, om så inte skedde, till dess förstainstansrätten fattat ett beslut i samband med en senare väckt talan. Sökanden nämnde inte de icke tilldelade importlicensernas bytesvärde förrän i sin replik och i sitt svar på den av rådet framställda invändningen om att skadeståndstalan skulle avvisas på grund av att den bland annat saknade förtydliganden beträffande arten och omfattningen av den påstådda skadan.

95 Under dessa speciella förhållanden var kommissionen inte skyldig att i sin duplik yttra sig över om det av sökanden föreslagna kriteriet för att beloppsbestämma skadans omfattning var välgrundat, vid äventyr av att annars förlora sin rätt därtill. Den hade dock med giltig verkan kunnat göra det efter mellandomen av den 8 juni 2000 i samband med den fas i förfarandet som särskilt var ägnad åt att värdera skadan.

96 Under alla omständigheter kan förstainstansrätten, vilken har att pröva omfattningen av skadeståndsskyldigheten för den skada som gemenskapen är ansvarig för, inte anses bunden vid det av sökanden föreslagna kriteriet för bestämmande av de belopp som skall betalas, endast på den grunden att kommissionen i ett bestämt skede i det skriftliga förfarandet inte tagit ställning i fråga om huruvida detta kriterium var välgrundat.

— Frågan om vilka kriterier som skall användas för att beloppsbestämma den skada som skall ersättas

97 Av fast rättspraxis följer att skadeståndet inom ramen för det utomobligatoriska skadeståndsansvaret har till syfte att i så hög grad som möjligt återställa den skadelidandes ekonomiska ställning då han har drabbats av rättsstridigt handlande från gemenskapsinstitutionernas sida (domen i det ovannämnda målet Grifoni mot Euratom, punkt 40, och dom av den 27 januari 2000 i det ovannämnda målet Mulder m.fl. mot rådet och kommissionen, punkterna 51 och 63).

- 98 I enlighet med rättspraxis ankommer det på sökanden att styrka dels att en skada uppkommit, dels omfattningen av denna (dom av den 27 januari 2000 i det ovannämnda målet Mulder m.fl. mot rådet och kommissionen, punkt 82).
- 99 Befintligheten av en skada har i förevarande mål konstaterats genom domen av den 8 juni 2000, i vilken förstainstansrätten funnit att skadan bestod i att ett lägre antal importlicenser tilldelats i förhållande till dem som sökanden skulle ha erhållit om dess begäran av den 21 januari 1997 hade beviljats (punkt 208 i domen). Sökanden är sålunda endast skyldig att styrka de olika omständigheter som utgör skadan och omfattningen av denna skada.
- 100 Sökanden har härvidlag begärt att ersättningen av skadan skall ske på grundval av tilldelningen av det ekonomiska motvärdet av icke tilldelade importlicenser. Detta är en metod med vilken det enligt sökanden endast är möjligt att ersätta en "säker minimiskada" motsvarande förlusten av en "säker intäkt" som utgörs av överlåtelsepriset för dessa importlicenser. Sökanden har preciserat att en sådan metod i själva verket innebär att den totala skadan, vilken inbegriper sådana omständigheter som "förlusten av kunder och försörjningskanaler till den grad att verksamheten nästan helt upphör", underskattas. Dessa omständigheter har för övrigt först nämnts i sökandens yttrande över kommissionens förslag till skadestånd och har varken angetts i detalj eller styrkts.
- 101 I förevarande fall skall ersättningen av skadan i princip försätta sökanden i samma ekonomiska ställning som den hade haft om kommissionen inte hade haft det rättsstridiga beteende som gett upphov till skadan. Detta innebär, för det första, att det antal ytterligare importlicenser som sökanden skulle ha tilldelats i enlighet med det beslut kommissionen borde ha fattat för att bevilja sökandens begäran av den 21 januari 1997 måste fastställas och, för det andra, att den ekonomiska ställning som sökanden hade haft om den hade erhållit och utnyttjat dessa importlicenser skall återställas.

- 102 Vad beträffar antalet ytterligare importlicenser skall, som angetts ovan i punkt 72, endast åren 1997 och 1998 beaktas. Dessa utgör nämligen den period för vilken skadan skall ersättas.
- 103 Enligt den beräkning sökanden gjort i sitt förslag rörande skadeståndet borde sökanden, med tillämpande av åren 1989 och 1990 som referensperiod, utöver det den faktiskt hade fått, ha erhållit importlicenser i kategori B för en mängd av 13 855,66 ton år 1997 och 11 625,30 ton år 1998.
- 104 Kommissionen, som inte ifrågasatt den av sökanden använda metoden och de uppgifter sökanden lagt till grund för beräkningen av antalet ytterligare importlicenser, har i sitt förslag rörande skadeståndet uppgett att sökanden, om kommissionen hade beviljat dess begäran av den 21 januari 1997, på grundval av referensperioden 1989–1990 skulle ha erhållit ytterligare importlicenser i kategori B avseende 13 855,66 ton år 1997 och avseende 11 265,30 ton år 1998.
- 105 Bristen på överensstämmelse i de bägge parternas förslag i fråga om uppgiften rörande de ytterligare importlicenser som sökanden borde ha fått år 1998 (11 625,30 ton enligt sökanden och 11 265,30 ton enligt kommissionen) beror uppenbarligen på en felräkning eller en felskrivning från sökandens sida. Sökanden har nämligen i sin beräkning angett att den för år 1997 borde ha fått importlicenser avseende 15 610,39 ton och att den endast fick licenser avseende 4 345,092 ton. Skillnaden mellan dessa kvantiteter uppgår till 11 265,298 ton, ett tal som om det avrundas bekräftar kommissionens uppgift.
- 106 Det kan sålunda konstateras att om kommissionen hade beviljat sökandens begäran av den 21 januari 1997, skulle den sistnämnda ha erhållit ytterligare importlicenser i kategori B avseende 13 855,66 ton år 1997 och avseende 11 265,30 ton år 1998.

107 Vad gäller återställandet av den ekonomiska ställning som sökanden skulle ha haft om den hade kunnat räkna med dessa ytterligare importlicenser, kan det påpekas att innehavare av importlicenser i kategori B under 1993 års ordning hade en dubbel möjlighet att ekonomiskt utnyttja dessa importlicenser. De kunde nämligen inte bara använda dem för att importera tredjelandsbananer eller icke traditionella AVS-bananer till gemenskapen, men de hade också en uttrycklig rätt enligt artikel 13 i förordning nr 1442/93 (se ovan punkt 10) att överlåta dem till andra aktörer i kategori A, B eller C.

108 Domstolen har förresten haft tillfälle att konstatera denna andra möjlighet att ekonomiskt utnyttja importlicenser i kategori B under 1993 års ordning i sin dom i det ovannämnda målet Tyskland mot rådet (punkterna 84–86), i vilken domstolen fann att ”principen om att licenser kan överlåtas ... i praktiken har ... till följd att innehavaren av en licens i stället för att själv importera och sälja bananer från tredje land [kunde] överlåta sina importrättigheter till någon annan näringsidkare som själv vill[e] ombesörja importen” och att ”överlåtelsen av importlicenser [utgjorde] en möjlighet som de olika grupperna av näringsidkare enligt förordningen [kunde] utnyttja i enlighet med sina egna ekonomiska intressen”. Domstolen fann också att ”[d]en ekonomiska fördel som en sådan överlåtelse i vissa fall [kunde] ge dem som handlar med gemenskapsbananer och traditionella AVS-bananer [var] en nödvändig följd av principen om att licenser kan överlåtas och måste bedömas i ett bredare sammanhang där alla de åtgärder som rådet vidtagit för att trygga avsättningen av gemenskapsprodukter och traditionella AVS-produkter ingår”. Domstolen tillade att i detta sammanhang ”möjligheten att överlåta licenser [skulle] ses som ett sätt att öka konkurrensförmågan hos de näringsidkare som saluför gemenskapsbananer och AVS-bananer och att underlätta integrationen av medlemsstaternas marknader”.

109 Härutöver är det ostridigt att importlicenserna i kategori B konkret var föremål för transaktioner på marknaden.

- 110 I detta hänseende har sökanden med rätta åberopat den av en tjänsteman vid kommissionen gjorda förklaringen i arbetsgruppen "bananer" av den 9 och 10 februari 1998 i rådets specialkommitté "jordbruk", enligt vilken importlicenserna i kategori B vid den tiden på marknaden förhandlades till ett pris av omkring 200 euro per ton.
- 111 Vad kommissionen påstått, om att en aktörs överlåtelse av importlicenser till en annan aktör endast sällan kunde kontrolleras i praktiken, saknar betydelse och vederläggs dessutom av vad som sägs i skäl 4 i förordning nr 2362/98, i vilket kommissionen själv nämnde "det betydande antal informella försändelser och överlåtelser av importlicenser mot betalning som gjordes under den sista tillämpningsperioden för det ursprungliga system som fastställdes genom förordning ... nr 404/93".
- 112 För övrigt utgör kommissionens ovan i punkt 83 redovisade argument inget hinder mot att använda importlicensernas bytesvärde såsom kriterium för värdering av den skada sökanden lidit. Kommissionen har nämligen själv medgett att aktörer i kategori B, såsom sökanden, fram till dess att 1999 års ordning trädde i kraft inte omfattades av mekanismen för minskning av referenskvantiteterna till följd av importlicensernas överlåtelse, vilken enligt artikel 13.3 i förordning nr 1442/93 endast var tillämplig "[v]id överlåtelse av rättigheter från en aktör i kategori A till en annan aktör i kategori A eller C". Den av kommissionen nämnda omständigheten att möjligheten för aktörer i kategori B att erhålla importlicenser avseende tredjelandsbananer och icke traditionella bananer var avhängig av den faktiska försäljningen från deras sida av gemenskapsbananer och traditionella AVS-bananer under referensperioden saknar relevans i detta sammanhang.
- 113 Vad gäller kommissionens påstående om att den metod för att värdera skadan som domstolen tillämpat i domarna i det ovannämnda målet Mulder m.fl. mot rådet och kommissionen, erinrar förstainstansrätten om att sökandena i detta mål begärde skadestånd upp till de vinster som de hade kunnat få om de, när deras åtagande att

avstå från saluförande upphörde, hade kunnat återuppta mjölkleveranserna på grundval av den referenskvantitet de hade rätt till och som de hade fråntagits på grund av de tillämpliga bestämmelserna, vilka domstolen hade ogiltigförklarat. Svarandeinstitutionerna föreslog däremot att den ersättning som av gemenskaperna skulle utges till sökandena skulle beräknas på grundval av det belopp som det bidrag uppgick till som utbetalats till var och en av dessa för att avstå från saluförande. Detta bidrag, som införts i mjölksektorn genom rådets förordning (EEG) nr 1078/77 av den 17 mars 1977 om införande av ett bidragssystem för avstående från saluförande av mjölk och mjölkprodukter och för omställning av mjölkbesättningar (EGT L 131, s. 1), utbetalades till de producenter som åtog sig att under fem år inte saluföra sina produkter och bestämdes till en sådan nivå att det kunde anses utgöra "en viss kompensation för förlusten av intäkter från saluförandet av produkterna i fråga" (tredje skälet i förordningen).

- 114 Domstolen har i sin dom av den 19 maj 1992 i det ovannämnda målet *Mulder m.fl.* mot rådet och kommissionen (punkt 26) funnit att det "[v]ad beträffar omfattningen av den skada som gemenskapen skall ersätta ... — såvida det inte föreligger särskilda omständigheter som motiverar en annan bedömning — hänsyn [skulle] tas till den uteblivna vinsten. Denna [skulle] anses utgöras av skillnaden mellan, å ena sidan, de inkomster som de berörda producenterna under normala omständigheter skulle ha erhållit från mjölkleveranser som de skulle ha utfört om de under [den relevanta] perioden ... hade fått de referenskvantiteter de hade rätt till samt, å andra sidan, de inkomster som de faktiskt erhöll från mjölkleveranser under perioden utan hänsyn till någon referenskvantitet, med tillägg för de inkomster som de erhöll eller kunde erhållit under samma period från eventuella ersättningsverksamheter."

- 115 Domstolen har sålunda använt sig av den av sökandena föreslagna metoden, vilken den förtydligat och avgränsat, som är grundad på ett återskapande av den hypotetiska situation som dessa skulle ha befunnit sig i om de hade utfört de mjölkleveranser som motsvarade dem som de hade rätt till. Domstolen har dock gjort förbehåll för att särskilda omständigheter kan motivera en annan bedömning i fråga om de omständigheter som skall beaktas vid värderingen av skadan, varvid den

dock uteslutit det kriterium som består i att beloppsbestämma sökandenas vinstförlust på grundval av det belopp vartill bidraget för att avstå från saluförande uppgår på den grunden att "nämnda bidrag utgör motprestation för åtagandet att avstå från saluförande och har inget samband med den skada som sökandena har lidit" (dom av den 19 maj 1992 i det ovannämnda målet Mulder m.fl. mot rådet och kommissionen, punkt 34).

- 116 Även om bidraget för att avstå från saluförande inte hade något verkligt samband med de vinster som sökandena i domarna i det ovannämnda målet Mulder m.fl. hade kunnat få om de inte olagligen hade blivit fråntagna sina referenskvantiteter, framgår det av vad som uppgetts ovan i punkterna 107–111, att detta inte gäller i förevarande fall för bytesvärdet av de importlicenser som icke tilldelats sökanden. I motsats till vad som var fallet med bidraget för att avstå från saluförande motsvarade detta värde inte ett belopp som fastställdes schablonmässigt och på administrativ väg för att ge aktörer "en viss kompensation för förlusten av intäkter från saluförandet av produkterna i fråga", utan en rent handelsmässig uppgift som skapats av berörda ekonomiska aktörer enligt lagarna om tillgång och efterfrågan och som följaktligen är avsedd att åtminstone ungefärligt återspegla det ekonomiska värdet av utbytta importlicenser som varit föremål för byteshandel, vilka gav en möjlighet att företa ekonomiska handlingar på förmånliga villkor.
- 117 Det är förvisso möjligt att sökanden skulle ha befunnit sig i en annan ekonomisk ställning beroende på det val sökanden skulle ha gjort i fråga om att konkret utnyttja importlicenser. Överlåtelsen av importlicenser skulle ha gett upphov till bestämda nettointäkter, medan importen och saluförandet av bananer skulle ha utsatt sökanden för de risker som är en del av varje ekonomisk verksamhet, alltså möjligheten att göra vinster vilka i förekommande fall till och med är högre än de vinster som kan erhållas genom överlåtelsen av importlicenser, men även för eventuella driftsförluster beroende på bland annat läget på marknaden och företagets ekonomiska effektivitet.
- 118 Detta till trots är det inte nödvändigt att göra en värdering av den skada som sökanden lidit på grundval av hypotesen att sökanden utnyttjat importlicenserna för

import och saluförande och med tillämpning av den metod domstolen använde sig av i domarna i det ovannämnda målet Mulder m.fl. mot rådet och kommissionen. Utöver att ett sådant förfarande skulle vara komplicerat och medföra en försening i återställandet av sökandens ekonomiska ställning, skulle det också, såsom utgörande en till stor del hypotetisk värdering av ekonomiska aktiviteter (se, för ett liknande resonemang, dom av den 27 januari 2000 i det ovannämnda målet Mulder m.fl. mot rådet och kommissionen, punkterna 79 och 84), leda till ett resultat som med nödvändighet var ungefärligt. För övrigt förefaller en sådan värdering av de ytterligare inkomster som sökanden hade kunnat erhålla om dess begäran hade beviljats, som den av kommissionen föreslagna som grundats på tillämpningen på den kvantitet bananer som motsvaras av de icke tilldelade importlicenserna av vinstmarginaler som sökanden haft från faktiskt utförda bananimporter under perioden 1997–1998, olämplig i förevarande fall, med hänsyn till att dessa vinstmarginaler med största sannolikhet blivit påverkade av att sökandens verksamhetsnivå i fråga om saluförande av tredjelandspananer och icke traditionella bananer under sagda period fortsatt att vara mycket lägre än den som sökanden hade kunnat ha om den, för import och saluförande, hade utnyttjat de ytterligare importlicenser som den hade tilldelats om dess begäran av den 21 januari 1997 hade beviljats.

- 119 En metod för värdering av skadan, som grundas på den hypotesen att importlicenser överläts, är ekonomiskt ogrundad, även om den har uppenbara fördelar i fråga om enkelhet, snabbhet och tillförlitlighet. Den kan alltså godtas, med förbehåll för granskningen av den information som förstainstansrätten har tillgång till rörande bytesvärdet av de icke tilldelade importlicenserna.

— Frågan om den information som finns tillgänglig rörande bytesvärdet av de icke tilldelade importlicenserna och om värderingen av skadan

- 120 Sökanden har yrkat att förstainstansrätten skall bestämma skadans storlek med beaktande av det värde om 200 euro per ton som för importlicenser i kategori B

följer av en förklaring som gjorts av en företrädare för arbetsgruppen "bananer" av den 9 och den 10 februari 1998 i rådets specialkommitté "jordbruk".

- 121 Av denna förklaring, som sökanden ingett som en bilaga till sin replik, framgår närmare bestämt att denna uppgift motsvarar det ungefärliga priset för importlicenser i kategori B vid tiden för denna förklaring, det vill säga början av februari månad 1998.
- 122 Den av kommissionen betonade omständigheten att denna uppgift inte är hämtad från en officiell statistisk eller ekonomisk sammanställning innebär inte att uppgiften saknar relevans. Förstainstansrätten erinrar om att ersättningsbeloppet enligt artikel 288 andra stycket EG skall bestämmas i enlighet med de allmänna principer som är gemensamma för medlemsstaternas rättsordningar i fråga om utomobligatoriskt skadestånd och att dessa rättigheter vad gäller frågan om styrkande av skadan i allmänhet kännetecknas av att domstolen är fri att bedöma all åberopad bevisning (domstolens dom av den 6 oktober 1982 i mål 261/78, Interquell Stärke-Chemie mot rådet och kommissionen, REG 1982, s. 3271, punkt 11). Värdet om 200 euro per ton har emellertid nämnts av kommissionens egna tjänstemän och kommissionen har i sina inlagor inte ifrågasatt detta i sig. Det finns därför anledning att använda detta som underlag för värderingen av den aktuella skadan.
- 123 Eftersom denna uppgift inte utgör ett genomsnittligt värde för importlicenser i kategori B under hela den period för vilken ersättning skall utges, nämligen åren 1997 och 1998 och med hänsyn till kommissionens av sökanden inte motsagda påstående att importlicensernas bytesvärde är beroende av bananprisernas fluktuation, har förstainstansrätten emellertid anmodat sökanden att inge dokumenterad information om utvecklingen av bytesvärdet för importlicenser i kategori B under nämnda period.

- 124 Sökanden har till efterkommande av denna anmodan ingett bland annat 19 stycken fakturor avseende överlåtelse av importlicenser i kategori B, vilka skett mellan utomstående företag på gemenskapens territorium vid olika tidpunkter mellan den 31 december 1997 och den 20 oktober 1998. Av dessa, av kommissionen icke ifrågasatta, fakturor framgår att det pris vartill dessa importlicenser överförs under dessa transaktioner med ett undantag överstigit 200 euro per ton och att priset i många fall till och med uppgått till 289 euro per ton.
- 125 Kommissionen har under förhandlingen betonat att det vid individuella överlåtelser tillämpade priset, som det som intygats genom de av sökanden framlagda fakturorna, inte utgjorde en objektiv uppgift eftersom det kunde variera alltefter omständigheterna och särskilt de tillfälliga behov som överlåtarna kan ha av att förfoga över importlicenserna. Denna invändning bör sättas i sitt sammanhang. Det är uppenbart att det pris som iakttagits vid en individuell transaktion inte i sig kan anses representera marknadsvärdet för den med byteshandeln avsedda varan. Detta värde följer icke desto mindre av ett genomsnittligt värde av de priser som tillämpas vid individuella transaktioner och det är på grundval av ett säkerligen mer omfattande iakttagande av marknaden som kommissionens tjänstemän inom ramen för arbetet i arbetsgruppen "bananer" av den 9 och den 10 februari 1998 i rådets specialkommitté "jordbruk" kunnat uppge ett ungefärligt värde för importlicenser i kategori B om 200 euro per ton under samma tid. De i de olika transaktionerna tillämpade priser som avses med de av sökanden framlagda fakturorna utgör seriösa, precisa och samstämmiga indicier på att bytessvärdet för importlicenser i kategori B inte har gått ned under år 1998 jämfört med den av kommissionens tjänstemän iakttagna nivån under februari 1998. Kommissionen har å sin sida inte åberopat något indicium som talar i motsatt riktning. För övrigt visar den kurva avseende utvecklingen av grossistpriserna på så kallade dollarbananer inom Europeiska unionen som upprättats av kommissionens tjänstemän och som bifogats kommissionens förslag till skadestånd, att detta pris, som enligt kommissionen påverkade bytessvärdet för importlicenser i kategori B, vid tidpunkten för den ovan i punkt 120 nämnda förklaringen i princip uppgick till en euro per kilo, och att det under år 1998 har fluktuerat runt denna nivå på ett sådant sätt att det inte kan hävdas att det vid tidpunkten för den ovan nämnda förklaringen låg väl över dess genomsnitt för år 1998.

- 126 Under dessa förhållanden anser förstainstansrätten att de i de av sökanden ingivna handlingarna angivna uppgifterna, också med beaktande av den prisinstabilitet som råder vid överlåtelsen av de importlicenser som uppgifterna återspeglar, visserligen inte kan anses ge en exakt värdering av skadan, men att de ändå är tillräckligt övertygande och godtagbara som seriöst underlag för att anse att det av sökanden angivna värdet om 200 euro per ton utgör en rimlig ungefärlig beräkning av det genomsnittliga värdet för importlicenser i kategori B under år 1998.
- 127 Vad beträffar år 1997 har sökanden ingett en faktura av den 31 december 1997 i vilket anges ett pris för överlåtelse av importlicenser i kategori B motsvarande 274 euro per ton och sökanden har uppgett att värdet på de utnyttjade importlicenserna i kategori B i samband med en överlåtelse avseende en faktisk import av bananer under augusti månad 1997 uppskattats till ungefär 172 euro per ton.
- 128 Mot bakgrund av det ovan sagda kan den skada som sökanden lidit med hänsyn till rätt och billighet uppskattas till kapitalbeloppet 5 024 192 euro, eller 2 771 132 euro (13 855,66 x 200) för år 1997 och 2 253 060 euro (11 265,30 x 200) för år 1998.

Det försämrade penningvärdet och dröjsmålsräntan

Parternas argument

- 129 Sökanden anser att hänsyn bör tas till det försämrade penningvärdet och att de belopp som skall utges således bör uppräknas på grundval av varje bestämd period med hjälp av de koefficienter som på nationell italiensk nivå fastställs av Istituto centrale di statistica (centralt institut för statistik) för ekonomisk statistik, med hänsyn till att sökanden har sitt säte i Italien.

- 130 Jämte det belopp som för varje år uppräknas bör dessutom dröjsmålsränta erläggas från den dag då den skadebringande handlingen inträffade. För varje annuitet bör dröjsmålsräntan beräknas från den 1 januari eftersom aktörerna redan före början av varje år kände till det antal importlicenser som de hade rätt till och kunde planera deras användning.
- 131 Sökanden har påpekat att sammanläggningen av uppräknningen och dröjsmålsräntan är motiverad med hänsyn till att dessa båda skadeståndsfaktorer har olika funktion. Uppräknningen har till syfte att ställa den skadelidande i samma situation som den som han skulle ha befunnit sig i om den skadebringande handlingen inte hade inträffat, medan dröjsmålsräntan har till syfte att kompensera för dröjsmålet med att utbetala ersättningen till den skadelidande.
- 132 Vad beträffar den räntesats som skall tillämpas för dröjsmålsräntan har sökanden anført att, för perioden före den 1 januari 1999, i avsaknad av en av Europeiska centralbanken (ECB) fastställd referensräntesats för de huvudsakliga omfinansieringstransaktionerna, den i Italien gällande lagstadgade räntesatsen skall tillämpas, nämligen fem procent både för år 1997 och år 1998. Från den 1 januari 1999 skall däremot ECB:s återfinansieringsränta med tillägg av sju procentenheter tillämpas i enlighet med det, i artikel 3.1 d i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/35/EG av den 29 juni 2000 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner, angivna kriteriet (EGT L 200, s. 35), som i förevarande fall är tillämpligt, eftersom det just är fråga om att till en ekonomisk aktör utge skadestånd för den skada som orsakats på grund av en bristande likviditet (förstainstansrättens dom av den 10 oktober 2001 i mål T-171/99, Corus UK mot kommissionen, REG 2001, s. II-2967, punkt 64).
- 133 För det fall att förstainstansrätten inte skulle godta både utgångspunkten och den dröjsmålsränta som kommissionen föreslagit har sökanden i andra hand föreslagit följande två alternativa lösningar: Antingen skall den i Italien gällande lagstadgade

räntan tillämpas för varje år på de uppräknade beloppen från och med år 1997 till dess betalning sker, eller skall beräkningen av räntan på hela den uppräknade summan ske från och med dagen för mellandomen (den 8 juni 2000), men med tillämpning av ECB:s ränta med tillägg av sju procentenheter.

134 Kommissionen har godtagit det faktum att det försämrade penningvärdet måste beaktas och att de belopp som skall betalas skall räknas upp på grundval av det officiella index som finns tillgängligt för Italien, eftersom sökanden bedrev sin verksamhet på den italienska marknaden. Uppräkningen bör beräknas från och med den dag då den skadebringande handlingen inträffade till dagen för den mellandom i vilken gemenskapens utomobligatoriska ansvar fastställs.

135 Dröjsmålsräntan bör beräknas på det uppräknade beloppet från sistnämnda dag, inte från den dag då den skadebringande handlingen inträffade, till dess betalning sker (domen i det ovannämnda målet Grifoni mot Euratom, punkt 43). Kommissionen har härvidlag erinrat om att skyldigheten att erlagga dröjsmålsränta enligt fast gemenskapsrättspraxis endast kan föreligga om huvudfordran är säker, med avseende på belopp, eller åtminstone möjlig att bestämma på grundval av objektiva och fastställda omständigheter (domstolens dom av den 30 september 1986 i mål 174/83, Amman m.fl. mot rådet, REG 1986, s. 2647, och förstainstansrättens dom av den 26 februari 1992 i de förenade målen T-17/89, T-21/89 och T-25/89, Brazzelli m.fl. mot kommissionen, REG 1992, s. II-293, punkt 24).

136 Kommissionen anser att den i Italien gällande lagstadgade räntesatsen i fråga om dröjsmålsräntan skall tillämpas för hela den relevanta perioden. Enligt skäl 13 i direktiv 2000/35 är detta direktiv nämligen inte tillämpligt på betalningar av skadestånd.

Förstainstansrättens bedömning

- 137 Vad gäller det försämrade penningvärdet kan det konstateras att sökanden och kommissionen är eniga i att detta skall beaktas och att uppräknings skall ske med tillämpning av det officiella statistiska indexet för Italien.
- 138 Av rättspraxis framgår att ersättningen för skadan inom ramen för det utomobligatoriska skadeståndsansvaret har till syfte att i så hög grad som möjligt återställa den skadelidandes ekonomiska ställning. När förutsättningarna för det utomobligatoriska skadeståndsansvaret är uppfyllda går det följaktligen inte att bortse från de oförmånliga konsekvenserna av den tid som förflutit mellan uppkomsten av den skadebringande händelsen och dagen för betalning av skadeståndet med hänsyn till att det försämrade penningvärdet skall beaktas (se domen i det ovannämnda målet Grifoni mot Euratom, punkt 40, och dom av den 27 januari 2000 i det ovannämnda målet Mulder m.fl. mot rådet och kommissionen, punkt 51).
- 139 Det försämrade penningvärdet skall således i förevarande fall, i enlighet med det för Italien av det nationella behöriga organet utarbetade officiella indexet, beaktas vid beräkningen av skadeståndet från dagen då skadan uppkom.
- 140 Vad beträffar utgångspunkten för uppräknings skall hänsyn tas till att sökanden, om kommissionen hade beviljat dess begäran av den 21 januari 1997, skulle ha erhållit sina importlicenser vid skilda datum, eftersom tilldelningen av importlicenser under 1993 års ordning skedde med en kvartalsperiodicitet. I enlighet med artikel 11 i förordning nr 1442/93, i ändrad lydelse enligt kommissionens förordning (EG) nr 875/96 av den 14 maj 1996 (EGT L 118, s. 14), skulle importlicenserna utfärdas senast den tjugotredje dagen i den sista månaden av varje kvartal vad avser kvartalet därpå.

- 141 Det är sålunda dessa datum som skall anses utgöra dagen för skadans uppkomst för varje mängd icke tilldelade importlicenser. Från den dagen skall uppräkningsen av varje mängd importlicensers valutamotvärde, uppskattat på en bas om 200 euro per ton, beräknas.
- 142 Den dag från vilken uppräkningsen inte längre skall ske skall anses vara densamma som den dag från vilken dröjsmålsräntan skall börja löpa.
- 143 Enligt domstolens rättspraxis skall jämte skadeståndet erläggas dröjsmålsränta från dagen för avkunnandet av den dom varigenom gemenskapens skyldighet att ersätta skadan fastställs (domstolens dom av den 4 oktober 1979 i de förenade målen 64/76 och 113/76, 167/78 och 239/78, 27/79, 28/79 och 45/79, Dumortier m.fl. mot rådet, REG 1979, s. 3091, punkt 25, och av den 19 maj 1992 i det ovannämnda målet Mulder m.fl. mot rådet och kommissionen, punkt 35). I förevarande fall har kommissionens skyldighet att ersätta den skada som sökanden lidit fastställts genom mellandomen av den 8 juni 2000.
- 144 Med hänsyn till att huvudfordran då den domen avkunnades inte var säker med avseende på belopp, eller möjlig att bestämma på grundval av objektiva och fastställda omständigheter (se i detta hänseende ovan i punkterna 87–92), kan dröjsmålsräntan inte löpa från den dagen utan endast, i händelse av försening och till dess full betalning sker, från dagen då förevarande dom, genom vilken ersättningen fastställs, meddelas (se citerad rättspraxis ovan i punkt 135, samt generaladvokaten Tesausors förslag till avgörande under domen i det ovannämnda målet Grifoni mot Euratom, REG 1994, s. I-343, punkt 24).
- 145 Härav följer att uppräkningsen av det skadestånd som skall betalas till sökanden inte skall ske fram till den dag då domen av den 8 juni 2000 meddelas, utan fram till dagen då förevarande dom meddelas.

- 146 Jämte skadeståndsbeloppet, såsom det räknats upp med hänsyn till det försämrade penningvärdet, skall dröjsmålsränta betalas från dagen då förevarande dom meddelas till dess full betalning sker. Den tillämpliga räntesatsen skall beräknas på grundval av den räntesats som av ECB tillämpas för huvudsakliga återfinansieringar under den aktuella perioden, med tillägg av två procentenheter.

Rättegångskostnader

- 147 Enligt artikel 87.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Enligt artikel 87.3 i rättegångsreglerna får förstainstansrätten om parterna ömsom tappar målet på en eller flera punkter besluta att kostnaderna skall delas eller att vardera parten skall bära sin kostnad. Slutligen skall enligt artikel 87.4 första stycket i rättegångsreglerna medlemsstater som intervenerat i målet bära sina rättegångskostnader.
- 148 Förstainstansrätten erinrar om att beslut om rättegångskostnader i detta mål har meddelats i mellandomen av den 8 juni 2000 (se ovan punkt 23).
- 149 Förevarande mål är inte ett nytt mål utan är en fortsättning av mål T-260/97, i vilket domen av den 8 juni 2000 meddelats. I den domen förpliktades kommissionen och rådet att betala 90 respektive 10 procent av rättegångskostnaderna i detta mål (se punkterna 7 och 8 i domslutet). Förstainstansrätten finner att denna fördelning också skall gälla för den fas i detta förfarande som har följt nämnda dom och att kommissionen och rådet följaktligen skall bära 90 respektive 10 procent av rättegångskostnaderna såvitt avser denna fas.

- 150 Republiken Frankrike skall i egenskap av intervenient bära sina egna rättegångskostnader.

På dessa grunder beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (fjärde avdelningen)

följande dom:

- 1) **Kommissionen förpliktas att till sökanden betala skadestånd med 5 024 192 euro.**
- 2) **Detta skadestånd skall räknas upp i enlighet med de i punkterna 139–141 och 145 i denna dom angivna kriterierna.**
- 3) **Jämte det uppräknade skadeståndet skall dröjsmålsränta betalas från dagen då denna dom meddelas till dess full betalning sker. Den tillämpliga räntesatsen är den räntesats som av Europeiska centralbanken tillämpas för huvudsakliga återfinansieringar under den aktuella perioden, med tillägg av två procentenheter.**

- 4) **Kommissionen skall ersätta 90 procent av rättegångskostnaderna i den fas i förevarande förfarande som följt förstainstansrättens dom av den 8 juni 2000 i de förenade målen T-79/96, T-260/97 och T-117/98, Camar och Tico mot kommissionen och rådet (REG 2000, s. II-2193).**

- 5) **Rådet skall ersätta 10 procent av rättegångskostnaderna i den fas i förevarande förfarande som följt förstainstansrättens dom av den 8 juni 2000 i de förenade målen T-79/96, T-260/97 och T-117/98, Camar och Tico mot kommissionen och rådet (REG 2000, s. II-2193).**

- 6) **Republiken Frankrike skall bära sina egna rättegångskostnader.**

Legal

Mengozi

Wiszniewska-Białecka

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 13 juli 2005.

Justitiesekreterare

Ordförande

H. Jung

H. Legal